

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Vijandbeelden : de veiligheidsdiensten en de democratie, 1912-1992

Hijzen, C.W.

Citation

Hijzen, C. W. (2016, November 16). *Vijandbeelden : de veiligheidsdiensten en de democratie, 1912-1992*. Boom, Amsterdam. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/44272>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/44272>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/44272> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Hijzen, Constant

Title: Vijandbeelden : de veiligheidsdiensten en de democratie, 1912-1992

Issue Date: 2016-11-16

Stellingen behorende bij het proefschrift
Vijandbeelden. De veiligheidsdiensten en de democratie, 1912-1992
door Constant Hijzen

1. Dat geheime diensten geïsoleerde bolwerken zouden zijn is niet waar: in Nederland hebben de politiek, ambtenarij en samenleving cruciale invloed uitgeoefend op de vorm en inhoud van het binnenlandse inlichtingenwerk tussen 1912 en 1992.
2. Als oorlogsuitvinding verkeerde de veiligheidsdienst in vredetijd nagenoeg permanent in een legitimiteitscrisis.
3. Niet alleen de dreigingspercepties maar ook de organisatie en legitimiteit van de veiligheidsdiensten hebben tussen 1919 en 1989 in het teken gestaan van de communistische vijand. Des te verbluffender is de snelheid waarmee deze na 1989 plaatsmaakte voor een zakelijkere, diffusere bestaansgrond.
4. De buitenwereld definieerde de veiligheidsdienst doorgaans in termen van wat die dienst *niet mocht zijn*; achter de schermen ging het daarentegen vaker over wat de dienst *wel moest doen*.
5. Veiligheidsdiensten zijn, hun onderzoekende en analytische kwaliteiten ten spijt, slecht in staat politieke en maatschappelijke ongerustheid over hun eigen functioneren te onderkennen.
6. Inlichtingenhistorici werken met schaarse en moeilijk te interpreteren bronnen: geheimhouding en misleiding zijn eigen aan hun onderwerp. Zij bewegen zich weliswaar tussen de contemporaine historici, maar moeten beschikken over de heuristische vaardigheden van classici en over de reflectieve vermogens van geschiedtheoretici.
7. Historici in het inlichtingendomein moeten hun collega's in andere domeinen verleiden om meer aandacht te besteden aan de inlichtingendimensie van hun onderwerp.
8. Het sociaalwetenschappelijk onderzoek binnen de inlichtingenstudies heeft het karakter van een zoektocht naar de ideaaltypische inlichtingen- of veiligheidsdienst. Geschiedwetenschappers laten nu juist zien hoe specifieke, contingente en idiografische factoren bepalen op welke manier het inlichtingenwerk concreet gestalte krijgt.
9. De historicus dient grote voorzichtigheid te betrachten met conclusies als 'de geheime diensten waren van tevoren op de hoogte': naast de – achteraf gebleken – correcte informatie, zijn er in de archieven doorgaans veel meer foutieve, veranderlijke, zichzelf tegensprekende en verwarrende gegevens terug te vinden.
10. Poortwachters van inlichtingenarchieven zouden niet louter juristen moeten zijn; de vraag of de wet verplicht tot het openbaren van archiefmateriaal is van een andere orde dan de vraag of dat uit historisch en maatschappelijk oogpunt wenselijk is.
11. Inlichtingen- en veiligheidsdiensten dienen de maatschappij te beschermen tegen vijanden waarover zij publiekelijk moeten zwijgen. Dat vergt maatschappelijk en politiek vertrouwen, dat de diensten alleen kunnen verdienen door onophoudelijk uit te leggen waartoe zij precies op aarde zijn.
12. Door 'veiligheid' gestalte te geven in wetten, beleid en organisaties wordt een institutioneel belang geschapen om de bevolking te herinneren aan haar eigen onveiligheid.